

- *Zientziaren balioak egia-ostean*
- **Egia-ostea filosofiatik ikusita**
- Irati Zubia Landa

OED (2016): “iritzi publikoa eratzeko garaian gertaera objektiboek baino emozio eta uste pertsonalek eragin handiagoa duten egoera”

- “*The death of expertise*” (D’Ancona 2017)
 - “zientziak politikan duen inpaktu urria” (Hyvönen 2018b)
 - “adituen aholkuaren gutxiespena” (Lynch 2020)
-
- Gertatu da antzekorik **zientziarekin**?

ZER DA EGIA-OSTEA?

- Egia-ostea gabeko aroa?
- Ez-jakintasuna eta gezurra?
- Egia-ostearen paradoxa (Pinker 2018, Wight 2018, Block 2019).
- Egia kontzeptuak garrantzia galdu duen egoera (OED 2016, Spolestra 2020)
- Zientziarik gabeko aroa?
- Zientziaren aurrean ez-jakin gara? Zientziaren inguruko gezurrak dira arazo?
- Zientziaren paradoxa?
- Eta zeinek behar luke izan **egiaren** tokiak eztabaida publikoan?
- Eta **zientziarenak**?

FAKTORE KOGNITIBO ETA MEDIATIKOAK

- Ez gara “uste bezain arrazionalak”. Isuri kognitiboak
 - Disonantzia kognitiboa (Festinger 1957)
 - Arrazonamendu motibatua
 - Heuristikak
- Gure garaiko erabaki-arkitektura dela eta. Isuri mediatikoak
 - Nahiererako interakzioak
 - Formatu bereziak, adibidez: balantza-ordekatua
 - Internet, banaketa homofilikoa, erresonantzia-kutxak eta “*reposting*”

Honen inplikazioak **gezurrak, ez-jakintasuna** edo **sineskorkeria** dira?

FAKTORE DISKURTSIBOAK: HITZONTZIKERIAZ

- Egiarekiko interesik eza eta hitzontzia (Frankfurt 2005)
 - **F1:** Hitzontziari bost axola esaten duena egiazkoa edo faltsua den
 - **F2:** Hitzontziari bost axola bere audientziaren usteak
 - **F3:** Hitzontzia saiatzen da audientzia engainatzen, baina, esaten duenaren inguruan baino, bere asmoen inguruan
 - **F4:** Hitzontzikeria eta gezurra ez dira bateragarriak
 - **F5:** Hitzontzikeriaren aurrean gezurtiaren aurrean baino malguagoak, toleranteagoak izan ohi gara.

EGIA-OSTEAREN INPLIKAZIOAK

Arendt (1967): egia eta politikaren arteko harremanak maila bat gora egin du. Estrategia berria: **iritzien** eta **ezagutzaren** arteko muga lausotzea.

- Eta ez al dugu, hain zuzen, **egia** kontzeptua erabiltzen bereizketa hori egiteko?
- Egia-osteko kezka:

Nahiz eta “egia-oste” terminoa baliatu duen orok ez duen zehatz-mehatz gauza bera esan nahi, badira bi joera nagusi. Batetik, egiazkotasunaren inguruko eszeltizismoa dago: egia-erdiak, egiaren ekonomia, iruzurra eta halakoak non-nahi dute presentzia, eta jendeari gero eta gutxio ardura zaio ea esaten dutena sinesten duten. Bestetik –eta azken horretan inplizituki dago–, bada halako desesperazio edo **atxikimendu falta bat egia kontzeptua berarekiko**. Kontzeptua bera iraganeko, modaz pasatako zerbait bailitzan (Haack 2019: 261).

Egia esan nahi duena eta gezurretan aritu nahi duena partida bereko bi jokalaria dira. **Egiak markatzen ditu joko-zelai horretako arauak.** Batak zein besteak hartzen ditu kontuan egitateak eta horien aurrean duen jarrera egiaren autoritateak zeharkatzen du. Hitzontziak, ordea, mespretxu, ihes egiten die arau horiei. Gezurtiak ez bezala, honek ez dio egiari men egiten. Ez dio zertan arretarik eskaini. Horregatik, hitzontzia gezurtia baino etsai arriskutsuagoa izan daiteke egiarentzat. (Frankfurt 2005: 60-61).

BIBALDINTZA ARISTOTELIKOA: Izan ere, den-a ez dela edo ez den-a badela esatea faltsua da, eta den-a badela eta ez den-a ez dela esatea, ordea egiazkoa da

ZIENTZIAREN BALIOAK EGIA-OSTEAN?

- Isuri kognitibo eta mediatikoen eraginaz
- **“Manufactured”** controversy” (Ceccareli 2011, Oreskes eta Conway 2010)
 - David Micaels: “manufacturing uncertainty”
 - Proctor. “agnogenesis”
 - William R., Freudenburg, Gramling, Davidson “scientific certainty argumentation methods” (SCAM)
 - Douglasen hitzontziak eta ziurgabetasuna (Douglas 2006)
 - Simetriaz
 - Neutraltasunaz
- Ondorio garbia eta **auzi filosofikoa**: zientziaren tokia babesteko premia, baina zeinek behar luke izan zientziaren tokia?

- Latourren kezka:
 - Panetak hitz egin du: lehenengo egia deseroso
 - Proiektu modernoa dagoeneko ez da jasagarria: bigarren egia eseroso
 - Elite ilunen estrategia: hitz egiten jarraitu eta denbora irabaztea Politikaren eta zientziaren arteko bereizketa
 - Eraitza: desregularizazioa eta “kietismoa”
- Politikaren balantza delikatua
 - Beck (1988): modernotasun berantiarreko arriskuak, sistemak normal funtzionatu ahala sortzen diren arriskuak.
- Eztabaidak badu kostua eta kostuak ez da bera denontzat
 - Wight (2018): sumendi kontzeptua eztabaida dezakegu, sumendien existentzia ukatu, sumenduak mila modu desberdinetan deskriba daitezke eta horietik bat bera ez izan zuzena, edo bat baino gehiago izan zuzena. Baina, sumendi bat lehertuko balitz, hobe duzu korrika irtetea.
 - **Baina**, eztabaida egia gabe ebatziko ez bada ere, egiarekin ez da aski izango.

- Mila-mila esker,
- Irati Zubia Landa: iratizubia@ehu.eus